

Këyítfii fukanakfii Pool bín Bu-Korentida Wo'eencii lëgis Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Pool bín kerceencaa ga teeraa Korentida. Ga këyítfaa ya deweeba kibínda, ya wo'eeba an ya waarinba kika' kiwaaknee. Ya nakeeraba ban kinëgíroh dímal ki'amdoh kerceencaa ga Yéerúsaleemda, ee ya ga kihafci yëri karanwa kikoo'nee. Wayee ya laassii da kika'.

Iñii tah ya ka'tiida wëri en an Tímotée enee na kiyah Korenti, ya kelohha ga waas loo badukeenaa kerceencaa daamaɗa. Ya wo'see an laakin biyaawúu' daama baa en na kijëgíroh enaama yiliis yaa taabohhii na Hewhewii winéwí'wii Pool yéegalohee dada. Ba baa wo' ban an Pool enndii apotaa'-Kirstaa yukayoh. Tímotée dalla kiboyuk béesti' Pool iñcaa ya keloh caama. Keeñaa Pool leehha lool ga iñaama. Këri tah ya bínnda bu-Korenti kiwo'ba iña ya halaat gabaɗa na iña tah ya mìnndi da kika'da.

Pool wo'in ga këyítfii an ya apotaa' Kiristaanii ee daa ya tumi lëgëyaagarida bokkii dara na daa bíinoo tumikaɗa. Iñaama tah buwaama kisaŋgi. Ya nakkaba ban kigu-u'guuluk ga ki'eroh dímalaa aaw ga bu-Yéerúsaleemda. Tíkka ga ya wo'aba an ya waarin daama kika' bi ya tapukoh na buwaama iisussii badukeenaagaba wibóni'waada.

Pool yégís ga an ya apotaaraa, ya waa' buwii ínoh dijófi' Hewhewii winéwí'wii, na ban béeb ínoh an Yéesu yèrí en Ha'mudii.

Këyítfi fukanakfi Pool bín bu-Korentida tíidoh anee:

- 1 - Këñdoh (1: 1-11)
- 2 - Pool béestí' lenkohaagari na bu-Korenti na jerínaa límuk gada (1: 12-7: 16)
- 3 - Pool nak bu-Korenti kitook kidímaloh (8: 1-4-9: 15)
- 4 - Pool lenkoh na buwaa wo' an ya enndii apotaa'da (10: 1-12: 21)
- 5 - Íncii Pool méeñjoh ki'ebilohda (13: 1-13)

Këñdoh

¹ Mi Pool, Kooh ga ínaa ya waa', yèrí bayyoo ki'en apotaa' Yéesu Kiristaa. Mi na Tímotée mbokiigaruu, dí bèrí bínndúu këyítfi fii, dú na béeb buwii en buu Kooh ga teerii Korentida na béeb bii en ga gohii Akay béebwada.

² Kooh, Paamudiigaruu, ya na Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu, ba barkeelaattúu, ba onndúu jam.

Kidéli' hel ga duuy coonu

³ Ndam aawat ga Kooh yii en Paamudii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuda. Yèrí en Paamudii líifin na yërmaandida ee yèrí en Kooh yii délíri helciigaruu saycaa en toohda. ⁴ Ya yèrí délíri helciigaríi ga béeb coonucii dí dayida, en d'anaa dí ga duuy helaagaríi widéli'waa waama, Kooh onndíida, dí mín kidéli' hel bibo' biliis baa enu ga coonucii en toohda.

⁵ En ki'ena, fodii dii coonucii dí dayi ndaga Kiristaanii hín kiyewinda, Kooh hín ña kiyewin kidëlí' helciigarií, kooroh ga Kiristaanii. ⁶ Dí day coonucii ciimanaa, kidëlí' helciigarúu tah ee ñan dú múc. Ee Kooh ñëlí' helciigarií-naa, kidëlí' ciigarúu tah. Fodaama dú hay kilaak dooli kikoork coonuciima dí dayida ñan. ⁷ Yaakaarii dí laak garúuda yëgísín. En ki'ena, ga dii dú bokin naríi kiday coonuda, dí ínohin an helciigarúu hay kidëldu ñan fodii ciigarií.

⁸ Mbokcii, ínohat an dí dayin coonu ciméeskí' ga gohaa Aasíi. Coonucaama bítee ga ñookkíi hen bi wëñjaríi dooli; dí laakséeríi sah yaakaa kipes. ⁹ Dí abeera kon ga haffíi an dí hay ki'apu. Íñaama enee kiteebpíi an dí jomoo kilík yaakaa'tíi ga haffíi, wayee dí jom kilík yaakaa' ga Kooh, yii mílisi' ñuwii kaaninda. ¹⁰ Kooh yiima yërí sommbíi ga kikaankaama ee ya hayyíi kibaat kisom. Dí líkin yaakaa'tíi gari an, ya hayyíi kilís kisom. ¹¹ Dú ga kihaffúu, dú hayyíi ki'amñoh ga dii dú kíimñiríi Koohña. Fodaama ño' ñiyewin hay kigërëm Kooh ga daa ya hay kitaas ga íñaama dú kíimñandíi garida.

Pool óolí'ta ñaawaagari kiyah Korentida

¹² Íñii yii nak yërí dí ndamukoh: helciigarií dalin ga an, ga fíkíi ëldúna, wëña ga, ga fíkíirúu, dí taabin ga kot cijúwí', ee dí taam ga na keñ wimórí'. Íñciima meyo ga

Kooh. Kipes fodaama ayukkii ga kiñaañki-igarii, wayee Kooh ga kijofkaagari, yëri onndika kimín. ¹³ En ki'ena, inii dí waa'túu kiwo' ga keyítcii dí bínndúudá paaffii inum dú inoh ga, wum dú janfada; laakkii yen yiliis yaa daakuk ga. Mi yaakaarin an dú hay ki'inoh bi jof inii yii, ¹⁴ yii, diima deŋ dú inoh ga jutuudá: bërínaa Yéesu Ha'mudii haysanda, dú hayyi kindamukoh fodii dii dí ban, dí ndamukohanndúuda.

¹⁵⁻¹⁶ Mi gëmee ináama hen bi mi ammba an, mi en kiyah gohaa Maseduwaanaa, mi koorohan garúu paay, ee mi en na kiboyukaa, mi koorohis garúu. Fodaama keeñjúu soos waas kanak. Ee ban dú amfohhoo kika' kúlkaa Yúudée. ¹⁷ Ati ináa mi abee kitum yaama lúudéerii garoo hen? Mi am kitum yena, mi kuliyuki'ti halaateen fo'-súusúus ga, bi mi wo'i wo'een kanak «Ehee» na «Ó'óone»? ¹⁸ Kooh inohin an wo'eenaa dí wo'erúudá bokéerii ki'en «Ehee» na «Ó'óo», ¹⁹ ndaga Yéesu Kiristaa, Kowukii Kooh dí yéegalohee ga duuyúu, mi na Sílaas na Tímotéeda, bokkii ki'en «Ehee» na «Ó'óo»: ya mos ki'en «Ehee» rek. ²⁰ En ki'ena, ya yëri en «Ehee» ga béeb incii Kooh dígohda. Kon du wo'i «Aameen» ga teekii Kiristaanii ki'e' Kooh ndam. ²¹ Kooh ga kihafci, yëri onndii, dí narúu, kiyégis ga Kiristaanii; ya ban, yëri tanukkuu ga légëyaa-gari, ²² ya tumba garuu mandargaa teewoh an du buuci; ya so'ta Heliigari yisela'iyii ga keeñciigaruu en ináa dëli' helluu ga tooh yijófi'yii ya faani'tuuda.

23 Mi nak, Kooh míninndoo kiseedi', ee mi waatin ga kumuunndoo: mi waaréeríirúu ki'ek coonu, kéri tah mi hayissii Korenti. 24 Dí hayyii garúu kitoonndúu dooli kilédi'túu ga dii ngëmiigarúu jom kimanda, ndaga ngëmii d'ú laakda yëgísin. En ki'ena, d'í waa'túu ki'amdoh doonaa keeñnjúu soos seb.

2

1 Iñaama tah mi ga kihaffoo, mi abin an mi boyuksanndii garúu. Mi saɲngúu kikom iña léehdísan keeñnjúu. 2 En ki'ena, binaa mi léehí' keeñnjúunaa, laaksanndii baa sóosíran keeñniigoo, ndaga lak d'ú bééɓpúu keeñnjúu leehin tak. 3 Iñaama tah mi bínndarúu fo-daama* ee mi waaréeríi, buwaa jomee kisóosí' keeñnjooda, ba léehí'wa. Wëerinndoo an, iña sóosí' keeñnjoo wëri sóosí' keeñnjúu ban, d'ú bééɓpúu. 4 Wii mi bínndúudfa, mi enee ga coonu ciméeskí', keeñnjoo leehha tak, mooncaagoo caa íifuk. Mi bínndiirúu kilëehí' keeñnjúu, wayee mi bínndúu doonaa d'ú ínoh dii kiwaa'kii mi waa'túu hín ki'aɲda.

Kibaal baa tooñin

5 Laak garúu yaa léehí' keeñcum buwumaa, ya tummbiirooka, ya tummbúuka d'ú bééɓpúu; wala book enndii kiwo' iña hëppaa, ya tumka bibo' garúu. 6 Baama, atti'aa buwaa bééɓ tikkida dooyin da. 7 Bayalatti kimma, d'ú dëlí' helci, enndiikanaa keeñci hay kileeh bi

* 2:3 2: 3 Ga halaat bo' biyewin, këyítfi Pool bín fii bokkii na 1 'Bu-Korenti. Mín ki'en an fa múuy hen.

hëp. ⁸ Këri tah, mi kiiimmbúu, teewatti an dú waarinndi. ⁹ Mi bídeerarúu iñaama† kimalak-sukohhúu bi mi ínoh ati dú hay kitaabuk tooh iña mi ebiloh. ¹⁰ Baa tooñ yaama, binaa dú bayallinaa, mi ban mi bayalinndi. En ki'ena, en an laakin iña mi bayalan baamanaa, dú bëri tah mi bayalinndi ga fikii Kiristaanii. ¹¹ Iñaama mi tummbi doonaa Seytaani laakoo hal kidúkkuu. En ki'ena, nofaa ya poonda appii ken kúmpa.

Jaahli'aa Pool ga teeraa Torowaas

¹² Ga wii mi le' teeraa Torowaas kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida, mi hotta an Ha'mudii légísdinndoo hal, mi légëy daama. ¹³ Wayee nak helaagoo dallii dara ndaga mi laakkii Tít, mbokaagoo ga ngëmiida daama. Iñaama tah mi taŋkohha na bu-Torowaas, mi nammba kika' gohaa Maseduwaan.

Ndamii laak ga kitaam na Kiristaaniida

¹⁴ Ndam aawat ga Kooh, yii dëkkii ga kibaydoh, dí bok ga húmbalaa ndamaa Kiristaanii. Ya koorohi garii ki'ínohlukoh Kiristaanii daa en tooh fodii dii nget la'koleñ wesohida. ¹⁵ En ki'ena, en ga Koohaa, Kiristaanii yëri en la'koleñii winéwí'wii eeñ garii, wesoh ga buwii aaw ga kimúda, na ban ga duuy bii aaw ga kisaŋku'da. ¹⁶ Buwii aaw ga kisaŋku'da, wa en gaba ngetii kikaankii haydohi kikaanda. Bii

† **2:9** 2: 9 Laakin lóogísohcaa halaatu an Pool waa' kiwo' ga coonucaa bu-Korenti mín kitook kiday ga kitum tooh iña ngëmaagaba meekisohda.

aaw ga kimúcdfa, wa en gaɓa ngetii kipeskii haydohi kipesɗa. Kon ɓii yiida, ya haŋci kesi mín kitum lëgëyaama? ¹⁷ DÍ manndii na ɓibo' ɓiyewin ɓaa ɓewi wo'eenii meyoɗ ga Koohɗa, ɓa yéegalohiwa kiheel iñaa ɓa laakan ga. DÍ, dí yéegalohwa na keeñ wimóri' ee dí tumka ga fíkii Kooh, fodii ɓisúrga Kiristaanii, ndaga Kooh ga kihafci yëri e'tii kitum lëgëyiima.

3

Súrgacii lëgëyi' kifiliimunkii ki'askiida

¹ Dú fooŋ an dí en na kidiŋkaanohis haffiine? Ati dú fooŋ an dí soolukin, fodii ɓuwii ɓiinoo, këyítcaa dí ɓewohan garúu, wala caa dí eranndúu kidiŋkaanoh haffii? En ki'ena, dí laakkii sooli ga këyítcaa manda. ² Dú ɓëri en këyítfiigarii fiima; fa bídu ga ɗuuy keeñciigarii ee ɓéeb ínohinfa ee míninfa kijaŋ.

³ Leerin an dú en këyítfaa faama Kiristaanii bín kidiŋkaanohii, dí haydohhafa garúuda. Këyítfiima bídohussii na laŋka', wayee fa bídohu na Helii Kooh yii laak kipesɗa. Fa bídussii ga atohcaa pesu kibídohuda*, wayee fa bídu ga ɓo'-súusúus, ga ɗuuy keeñaagari.

⁴ DÍ wo' fodaama ndaga dí óolukin Kooh, koorohha ga Kiristaanii. ⁵ En ki'ena, dí mínoo kiwo' an dí ɓëri tum lëgëyaama ga doolirii, wayee Kooh yëri onndiika kimín kitum. ⁶ Kooh

* **3:3** 3: 3 Pool waa' kiwo' ga loo bíncaa pokee kifiliimunkaa Kooh na ɓuwaagari ee ca bínsee ga atohɗa. Bíncaama ɓéestíree enaamacaa cidaaŋkaahcaa Kooh nakohee, koorohha ga Móyiisɗa.

yěrí onndíi ki'en bisúrğa baá en na kiyéegaloh kifiliimunkii ki'askii. Kifiliimunkiima enndii kaa bínsee ga Waasii Móyíisda, wayee ka kooroh ga Helii yisela'í'yii. En ki'enaá, Bíncii Waasii Móyíis ëewdoh bo' ga kikaan, wayee Helii yisela'í'yii onohi kipes.

⁷ Waasii Móyíis bínsee hen ga atohcaa pesu, ee lee'laataa ndamaa Kooh hotukka ga. Fíkíifaa Móyíis melicee hen bi bu-Isarayeel mínsiséeríi gafa kimalak. Moona déy lee'laataama aawee ga kiyím. En lak waasiima ëewdohin buwii ga kikaanda wěri hay, taammba na ndamaa hín da kiyakaa, ⁸ ndamii meyoh ga lëgëyii Helii yisela'í'yiida hídan na kiyak? ⁹ Waasii Móyíis teewohee an bo'-súusúus tooñin Koohda, en an lëgëyiigawa wěri laak ndam fodaamanaa, lëgëyii Helii yisela'í'yii on buwii ki'abohu bi'bo' bijúwí' ga fíkíi Koohda, ndamaagawa hídan na kiyak? ¹⁰ Kon bo' mín kiwo' an ndamaa melicee kudewaada enndii dara ga fíkíi ndamii en na kimelic wati, ee wěñwa fúufda? ¹¹ En ki'enaá, kifiliimunkaama aawee ga kiyímda, en lak kěri laakee ndam fodaamanaa, kii yah ki'en bi taa'da, ndamaagaka hídan na kiyak?

¹² Kon dí laakin yaakaa' dijófi' ga iñaama, kěri tah dí óolukin iñii dí tumda. ¹³ Dí tumoo fodii Móyíis, yaa úulee fíkíifaagari doonaa bu-Isarayeel hotoo lee'laataama aawee ga kiyím leehohanda. ¹⁴ En ki'enaá, helcaagaba kúnukin, ee bi ga wati, ba en na kijañ këyítfaa kifiliimunkaa kudewaakaanaa, iñaá úulba yaama lísi ga, nísukoo. Iñaá úulba

yaama nak, nísuki rek ga baa enin wíinoo na Kiristaanii. ¹⁵ Bi ga wati ban, saycaa yaawúu'caa jaŋ Këyítfaa Waasii Móyíis tooh, laak iña kún helcaagaba. ¹⁶ Wayee binaa bo' ëewruk ga Ha'mudiinaa, iñaama úlísuk gari. ¹⁷ Ha'mudii wo'u diida, Helii yëri ee daa Helii Ha'mudii enoh tooh, kilaak-haffu kaa daama. ¹⁸ Du béebpuu, du bii fikíciigaruu úlísukinda, fodii ga seetu, du bii teewoh ndamii Ha'mudii. Du bii súpítuk besaa en béeb bi du man na Ha'mudii ee du aasi ga ndam na ndam. Iñaama Ha'mudii en Helii Koohda yëri lëgëy ka.

4

Coonucii laak ga kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wiida

¹ Kooh, ga yërmaandiigari, yëri sassii kitum lëgëyiima, kërí tah, dí soofoo fenoo ga. ² Dí sagin ki'aas ga iñcii tumsi daakuksi ee ca apohin kacida. Dí ñaañukohhii ken ee ban dí kalañsohhii wo'eenii Kooh. Dí nami kay kiyéegaloh kayohfii bi lee' lañ, ee dí heel béeb buwii tookkii ga keeñciigaba ga fikii Kooh. ³ En lak ban Hewhewii dí yéegalohda kúnukinaa, wa kúnuk ga buwaa aaw ga kisaŋku'da. ⁴ Ba enin buwaa gëmbii ndaga yibóní'yii tík hafci Kooh ga ëldúnada nëendfin helciigaba. Ya tahin bi ba mínoo kihot lee'laatii Hewhewii winéwí'wii, wii teewoh ndamii Kiristaanii nataal Kooh sahsahda. ⁵ En ki'ena, inii dí yéegalohda enndii kibëwí' haffii, wayee dí bëwí Yéesu Kiristaa, bi béeb ínoh an yëri en Ha'mudii. Dí ga

kihaffii nak, dí tum haffii bisúrgarúu ndaga Yéesu. ⁶ Kooh yii wo'ee an: «Lee'laatii melicat ga duuy ñúusii»✧, yéri melicdí lee'laatiigari ga duuy keeñciigarí, ki'onndíi ki'ínoh lañ ndamiigari melic ga fíkiífii Kiristaaniída.

⁷ Wayee nak, lee'laatiima man na alal, waa eku garíi, dí bii dí yégíssii fodii kataa-banda. Fodaama, hotuk an dooliima widéenawii en garíida meyohhii garíi wayee meyoh ga Kooh. ⁸ Dí capuunun bakaa en tooh, wayee dí pook-isukohhii. Dí gekuunun ga bakaa en béeb wayee hoonohhiiríi kipaaf. ⁹ Dí hataluunun ga kipes wayee Kooh foñnjiiríi. Dí búukuunun jac ga kakay wayee dí yahluukkii. ¹⁰ Dí dèk kikoork kikaankii Yéesu ga faanciigaríi doonaa ban kipeskiigari hotuk ga faanciigaríi. ¹¹ Dí bii dí en na kipesda, besaa en béeb, dí hídoh na kikaankii ndaga kitaam na Yéesu, en danaa, kipeskiigari hotuk ga faanciigaríi yah kikoo' ga kikaanda. ¹² Fodaama, kikaankii kii soongíi besaa en béeb, en danaa, dú laas ga kipeskii.

¹³ Ngēmii dí laakda taabohin na wii bii wo' ga Këyítfaada an: «Mi gëmin, kërí tah mi wo''a»✧; Ee, dí ban dí gëm hen, kërí tahhíi kiwo'. ¹⁴ Dí ínohin an Kooh yii mílísí' Yéesu, Ha'mudii ga kikaanda, hayyíi kimílísí' ban ga dii dí en wínoo na Yéesuda. Ya hayyíi kihaydoh, dí narúu ban, ga yahaaci. ¹⁵ En ki'ena, dú bërí tah dí dayi ínaa en tooh, en

✧ **4:6** 4: 6 Malkat Sënees 1: 3. ✧ **4:13** 4: 13 Malkat Kañcaa 116: 10.

danaa, kijofkii Kooh yoosuk ga iñaa wëñ ga buwiida. Ee fodaama, iñii wëñ kiyewin ga buwiida, ba gëremi Kooh, ba yeeki ndamiigari.

Ayat kipessuu ga ngëm

¹⁶ Iñaa tah dí sofoo fenoo ga dara. Luu enee an faan bo'-súusúusfiigarii fii yasukoh ndaḡ-ndaḡ, fitciigarii wëñi ki'en ci'as besaa en béeb. ¹⁷ Coonuciima dí dayda, binaa dí mēdírohca na ndamaa dí laakan, waa ken mínoo kiwo' daa wa hín kiyak ee waa leehoo taa'danaa, dí hay kihot an coonuciima bítoo ee ban ca hay kipaaf; ee Coonuciima waayuki'tii ndamaama. ¹⁸ Iñcaa bo' hoti gacada enndii cērí dū díruk, wayee dū díruk caa bo' mínoo kihot. Iñaa bo' hotin gari leehin, wayee yaa bo' mínoo kihotda yah bi taa'.

5

¹ En ki'ena, dū ínohin an faanfiigaru en taalii dū dēkoh dii ga kakayfiida, luu wa búree, Kooh waayukdinnduu ga asamaan tawah, waa dū dēkohan. Kaanfaama hēwírohusii na yah bo'-súusúus ee fa yah bi taa'. ² Diima deḡ, dū bii íin ga dūuy faanfiigaru fii, dū waa' rek Kooh ekkuu faanfiiruu ga asamaanda. ³ Binaa dū ekukfanaa, dū enoo buwaa bayyii faan. ⁴ Iñaa dū wëñ kimaañ ga kipessuu ga dūuy faanfii dū bay ga ēldúnada tóoh, dū dēkan ga ki'ín ndaga yibít'yii dū koorukda. Enndii an dū waa' kikaan, dū meyoh ga faanfii dū bay ga ēldúnada. Nam ki'en kay an dū waa' ki'ekuk faagaruu ga asamaanda, doonaa iñii

jom garuu kikaanda nuu' ga duuy kipeskii leehoo taa'da. ⁵ Kooh ga kihafci, yeri sakuu du aas ga kipeskaama; ya so'ta garuu Heliigari en inii ya debpuu kiwa' ga beeb incii ya faani'tuuda.

⁶ Kon fodaama, saycaa en tooh, du bii am yaakaa'. Du inohin an, inaa du weñ kimaan kipes ga faanfigaruu fiima tooh, du baa usaay dii du yah kidék na Ha'mudiida. ⁷ En ki'ena, du tidoh ngemii, wayee enndii ga inaa du hot. ⁸ Du abin yaakaa' wiyaak, ee du weñ kiwaa' kitagoh na faanfii fiima, du ka' kidéknee ga yahaa Ha'mudii. ⁹ Inaama tah, waa du pes ga faanfii fii, waa du tagoh nafa, inaa du dirukda yeri en du nebloh Ha'mudii. ¹⁰ Kayoh, du beebpuu, du hay kimos kituuk ga fikii Ha'mudii, ya atti''uu, baa en beeb laas fayaagari ga inaa ya tum ga kipeskaagari ga faanfaamada: ennda yijofi', ennda yiboni'.

Kiristaa júwohirinnduu na Kooh

¹¹ Kon di inohin inii en kiniik Ha'mudiida, keri tah di bii heel kinook buwii ga ngemii. Kooh nak inohin buwii di enda, ee mi yaakaarin an, ga duuy keenjjuu ban, du inohin buwii di enda. ¹² Di heellii kidinakaanohis haffii garuu. Nam ki'en an di waa'tuu ki'on inaa du ndamukohan garii; en danaa du laak inaa du lofan buwum malaksoo inaa en ga keebada, ba ndamukohi inaa hotukin na hasda. ¹³ En an di enukoh kidofaa, Kooh tahka, ee di enukoh kiñaanaa, du tahka. ¹⁴ En ki'ena, kiwaa'kii Kiristaanii waa'tiida

këri laakkii ga iñaa en tooh. En ki'ena, wëerinndii an, en an bo' yínoo yëri kaani' buwii béebbanaa, kon baanaa buwii béebba kaandohuunun. ¹⁵ Ya kaanin ndaga béeb, en d'anaa, buwii en na kipesda, ba pëssisoo ndaga hafba wayee ba pesdan bii yiima kaan, mílissa ndaga béebda.

¹⁶ Kon, diimada, dí malakissii ken fodii dii bu-ëldúna hotohida. Ee sah, luu enee an Kiristaanii, kudewaa dí malakoheeri fodii dii bu-ëldúna hotohida, diimada, dí malakohissiiri fodaama. ¹⁷ Binaa bo' en wínoo na Kiristaaniinaa, ya enin bo' yi'as: iñaa yimëgëti'yaa karin, yi'as yëri en ga. ¹⁸ Kooh tumin iñciima toohca, ya yii ya júwohi'tuu na hafci, kooroh ga Kiristaaniida, ee ya sassii diima kijangat kijúwohkaagari kaama na buwiida. ¹⁹ En ki'ena, Kooh kooroh ga Kiristaanii, ya júwohi'ta bu-ëldúna na hafci, ee ya toppiiba ga baakaa'cii ba tumda. Ya díŋkaaninndii kiyéegaloh kijúwohkiigari na buwiida. ²⁰ Dí bëri Kiristaanii wos kiwo' ga teekiigari, ee man na Kooh ga kihafci yëri en na kiwo' narúu koorohha garii. Dí bii kíimmbúu, ga teekii Kiristaanii, tookat kijúwoh na Kooh. ²¹ Kiristaanii mosoo kilaak baakaa'da, Kooh koorinndi baakaa'ciigaruu. Ya tumin iñaama, doonaa du bii du en wínoo na Kiristaaniida, Kooh abohhuu bifo' bijúwí'.

6

¹ Kon dí bii dí taam na Kooh ga lëgëyiida, dí bii dímalukkúu: barkeelii Kooh barkeellúuda

hanat ki'en sooy. ² En ki'ena, Kooh wo' ga Këyítfaa an:

«Ga wahtaa wa jekohda,
mi tumi'taraa iñaa fu kíimda.
Ga besaa mi jommbaa kimúsalda,
mi foolla ki'amdohhaa»✧.

Malkat, wahtii wii siiy wëri jek ga; wahtii wii wëri en bes kimúc. ³ Lëgëyii Kooh dí en na kitumda, dí waa' ken laakoo dara iñaa ya wo'an ga yibóní'. Këri tah, ga iñaa mín ki'en tóoh, dí waa'tii kitum dara iñaa ekan bo' ga kikeen ga baakaa'. ⁴ Dí teewohi an dí bisúrگا Kooh ga béeb iñaa en tóoh: iñcii dí dayda, ennda mesiklaatcii, coonucii, na kilëykii dawiriida, dí koorukica hen taam na kimúuñ kiyaaq; ⁵ dí feekuunun, dí laguunun ga kasu, coow taabukinndii daa en tóoh ee dí gítinuunun ga kitum lëgëy ciméeski', pëni fayaaq jobinndii, ee dí arukin. ⁶ Dí teewohi an dí bisúrگا Kooh, ga kiset keeñ, ki'ínoh iñaa en kayoh, kimúuñ, kijof, kitaam na Helii yise-la'iyii, kiwaaroh kayoh-kayohda, ⁷ kijangat kayohfii kesi, na kitaam na doolii Koohda. Waa dí sooq, waa dí som haffii, kijúb kërí en ganaacyii dí bayida. ⁸ Dí e'sin cée', dí ñaawalsin. Dí wo'dusin yibóní', dí wo'dusin yijófi'. Dí malakohsi kaakoh-saboh ee moona dí wo' kayohfii. ⁹ Dí tíksi buwaa ken ínohooba ee moona déy béeb ínohinndii. Dí tíku buwaa tesba kikaan ee moona dí bii lís kipes. Dí tíksi iñaa meskin ee moona dí apsoo. ¹⁰ Buwii

✧ 6:2 6: 2 Malkat Ísayii 49: 8.

lëehíri keeñnjíi hen rek ee moona dí dëk ga kinebluk. Dí tíku nduul ee moona dí onin bo' biyewin kihóomi'. Dí tíku buwaa laakoo tús ee moona dí laakin iñaa en tooh.

¹¹Dú, filiimunciigarií ga teerum Korentida, dí wo'in narúu fañ, dí ðaakkiirúu dara ee dí ekinndúu ga keeñnjíi. ¹²Enndii an dí waa'ti-irúu, dú kay, dú bëri waa'tiiríi. ¹³Kon mi wo' narúu fodii baa wo' na bitowuci: keeñukattii fodii dii dí keeñukkúuda; ekattii ga keeñnjúu.

Kaa aasukohat na yiifa'

¹⁴Kaa aasukohat na buwaa gëmussii ga Yéesu. Buwaama enndii ba gën ga kitaaboh. En ki'ena, kitaabohkii kiida mín kilaak ga díkaanti iñaa júwin na iñaa joffii? Lee'laat mínan na ki'akitukoh na ñúus? ¹⁵Mínan na ki'en Kiristaanii júwoh na Seytaani? Baa gëm ga Yéesu aasukohan na, na baa gëmbbii gari? ¹⁶Kaanfii Kooh mínan na akitohu na koofcii yiifa'cii? En ki'ena, du bëri en Kaanfii Kooh yii laak kipesda, fodaa ya ga kihafci ya wo'kada an:

«Mi yah kidëk naba, mi taabi naba,
mi yëri yah ki'en Koohyiigaða,
ba bëri yah ki'en heetiigoo»✧.

¹⁷Këri tah, Ha'mudii wo''a an:
«Meyat ga díkaantiða, dú en hañ.
Kaa dewat ga dara iñaa settii.
Fodaama mi hayyúu kitook ga yahaaroo»✧

¹⁸Mi yah ki'en paamun garúu,

✧ **6:16** 6: 16 Malkat Léwítík 26: 12; Esekíyeel 37: 27.

✧ **6:17** 6: 17 Malkat Ísayii 52: 11; Esekíyeel 20: 34,41.

ee dú en bitowuroo: ennda yaal, ennda beti.
 Iñaama, yëri Ha'mudii mín ga toohda wo'»✧.

7

¹ Kon nak, dú bii mi keeñukinda, waa Kooh díginnduu iñcaama tooh, du sétírat haffuu ga tooh iñaa líibdi faan na hel. Du guu'guulukat, kipeskiigaruu sela' bi mat, ee du taam ga na kiniik Kooh.

Iñaa sóosi' keeñaa Poolda

² Onattíi bak ga keeñciigarúu. Dí tooñjii ken, dí yahi'tii ken, dí dúkkii ken kiñam ga anañci. ³ Mi wo''ii iñuma kiyammbúu yen. En ki'ena, mi wo'eera kuméeñi' an dú bii ga keeñciigarii waa dí kaan, waa dí pes. ⁴ Mi óolukinndúu lool ee mi bakukohinndúu lool. Hídaa coonucii dí dayida, dii ca hín kiyewinda tooh, helloo dalin lool ee Keeñiigoo soosin seb.

⁵ En ki'ena, ga wii dí le' gohii Maseduwaanda, faandíi íkarukkii ga fen, dí dayin coonufaa en tooh: dí dēkee ga kilenkeh na buwii ee ga keeñjii ban, dí enéerii ga jam. ⁶ Wayee Kooh yii dēlíri helcii buwii abissii yaakaa'da, dēlí'ta hellíi ndaga hayaa Tít. ⁷ Enndii rek ga daa ya hayda tah, wayee na ban ga daa dú dēlírin helaagarida. Ya béestírinndíi dii dú hínndoo kidoorukda na dii keeñnjúu hín kirécuk iñaa dú tíkeerooda, na ban dii dú tuukin tek ga kifa'dohhooda; ee iñaama tahin keeñnjoo wēñin da kibaat kisoos.

✧ **6:18** 6: 18 Malkat 2 Samiyeel 7: 8,14; 1 Koroník 17: 13.

⁸ Mi ínohin an, këyítfaa mi bídeerúu kude-waada lêehíreera keeñjúu, ee mi récukkiika. En ki'ena, mi récukeeraka ndaga mi hoteera daa ka mesikeerúu, luu enee an maañnjiida, wayee diima mi récukissiika. ⁹ Hanaa kay mi neñluk ga hen sah, ee enndii ga daa keeñjúu leeheera gaða, wayee en ga daa keeñleehaama ekinndúu ga kisúpít kipesda. Keeñleehaama Kooh yéri waareeka. Kon dí tooñjiirúu ga dara. ¹⁰ En ki'ena, keeñleehaa meyoh ga Kooh haydohi kisúpít kipeskaa ëwdohi bo' ga kimúc, ee iñaama laakoo kirécuk. Keeñleehaa meyoh ga ëldúna nak lími kikaan. ¹¹ Malakat rek keeñleehaama meyoh ga Koohda, iña wa lím garúuda: dú gaawwa kikoluk, dú bayalukka, dú récukka, dú niikka Kooh, dú doorukkaroo, dú kaantukohha ga, dú ko'ta baa tooñda. Ga kihaffúu, dú teewohin ga bakaa en béeb an dú setin wic ga iñaama.

¹² Kon nak, binaa mi bínndúunaa, baa tooñda tahhiika, baa tooñuda ban tahhiika. Mi bínndúu, doonaa, ga fíkii Kooh, dú mín kihot dii dú hín kisafa' garíida. ¹³ Iñaama tah dí abin yaakaa'.

Dí eembii rek ga ki'am yaakaa', wayee dí neñlukin lool ga dii keeña Tít hín kisoos ndaga daa béebpúu, dú dëldin helcida. ¹⁴ En an mi ndamukoheerarúu ga fíkíicinaa, mi laakkii kaci ga. Fodii dí wo'irúu kayoh saycaa en toohda, iña dí ndamukee Tít ga loorúuda enin kayoh. ¹⁵ Binaa ya níindísuk ga daa dú kelohdeerari ga toohda, na daa dú tookeeri

ga duuycúuda, taamba na kiniikki na ki'e'ti cée'danaa, ya wěñirúu ɗa kiwaa'. ¹⁶ Keeñjoo nak soosin ga dii mi mín kilaak yaakaa' garúu ga iña en béebɗa.

8

Kisafa' ga kidímal buwii Kooh

¹ Mbok-kerceencii, dí waarin dú ínoh iña ki-jofkaa Kooh lím ga jaangucaa ga gohaa Maseduwaanda. ² Buwaama kooruunun ga coonu ciméeski' wayee hoonohhii keeñba soosee hen seb; ee, hídaa kinduulkaagaba, daa ka hín kiméeski'ɗa tooh, ba onohha iña hoomin. ³ Mi mínin kiseedi' an buwaa, ba onohha iña ba mínda bi paaffa sah daa dooliba eem ee ba sekkii kinaku. ⁴ Ba bērí nameeríi kitaabuk, baa kíim kibokidohu ga buwaa yah kinēgíroh dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemɗa. ⁵ Ba paafin sah iña dí séentukee gabada. Ba ɗeb ki'eroh hafba ga Ha'mudii paay, tíkka ga, ba erohha hafba garíi fodaa Kooh waa'kada.

⁶ Tít yērí ɗeb kituuki' loo kinēgíroh dímal ga kaandúu, kērí tah dí dímalukkari ya boyukis garúu kilēstí' lēgēyaa wijófi'waa waama. ⁷ Waa dú hóomɗin ga iña en tooh, ennda ga ngēmii, ennda ga kimín kiwo', ennda ga ki'ínoh yen, ennda ga kikaantukoh ga iña en tooh, ennda ga kiwaarohkii dí teeɓpúu en garúuda. Fodaama tumat tooh dú hóomí' ga ki'amɗoh ga dímaluma ban. ⁸ Mi enndiirúu na kiwo' iña dú jom kitumɗa; mi wo' ga loo

buwaama ga daa ba kaantukohi ga kidímalohánaa, mi waa' man, dú ban, dú teewoh kiwaarohkii laak ga díkaantirúuḁa dii ka hín kiwóo'ḁa. ⁹ En ki'ena, dú hotin dii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu hín kijof garuuda: ya yii ya enee baa hóomḁin, ya tummba hafci baa laakoo ee dú bērí calallika. En ḁanaa, kooroh ga kilaakookaagari kaamanaa, dú hóomí'.

¹⁰ Mi wo''úu helloo doḁ ga iñuma: dú bii kisaah, dú ḁewee bēeb kiwo' an dú hay kidímaloh ee ban dú ḁebpa kidímalohḁa, iñaa gēn garúuḁa wērí en an dú kaantukoh ga,

¹¹ dú lēstí' lēgēyaama kimma. Keeñaama ekeerúu ki'am iñaama ya tumuḁa, ekattúu ban ga kilēstí'wa, ee enat ga iñaa dú mín. ¹² Binaa fu onoh fodaama ee le' keeñaagaraanaa, Kooh hay kitook iñaa fu onohḁa. Ya ínohin an fu laak iñaama ee ya meekisohhii iñaa fu laakoo.

¹³ Wo'ussiirúu an kiwaa' buwii laak taahat bi dú en ga sooli rek, wayee bēeb bokat kihídí'.

¹⁴ Diima deḁ, dú hóomḁin, kon dímalat buwii soolukinḁa; Kooh tum bes ba wēñí'túu ee dú laak soolinaa, ba amdohhúu, bēeb bok hídí'.

¹⁵ Fodaama, ka bídu ga Kēyítfaa an:

«Baa balawee yewinḁa, hēpḁéeríi ga dara, ee baa balawee jutuutḁa ñakéeríi dara.»*

Tít na buwaa taabee nari Korentiḁa

¹⁶ Ndam aawat ga Kooh yii on Tít, fodii garíi, kitook kikaantukoh ga loorúuḁa. ¹⁷ Tít tookka iñaa dí kíimmbiḁa; ee ya waaree kigaaw kihay

* **8:15** 8: 15 Malkat Eksoot 16: 18: wo' ga daa bu-Is- arayeel balaḁsee ñamahaa wo'u «maan», Kooh ereeba ga ēgi'-dúndagaḁa

garúu hen bi, ya sekkiika kinaku ya kolukka yaa hay. ¹⁸ Dí wosin mbok-kerceen yiliis ya taam nari. Mbokaama, béeb jaangucii bakin-ndi ga lëgëyii kiyéegaloh Hewhewii winéwí' wii ya tumda. ¹⁹ Baatta ga, bu-jaangucii bërí tanndi ya taam nari ga baawii dí yah kika' kiwarohnee iñcii onohuda. Lëgëyiima wijófi'wii dí tumwa ki'on Ha'mudii ndam na kiteewoh an dí waarin buwii ki'amdoh ga ban. ²⁰ Dí tum iñaama doonaa ken laakoo iña ya ñarohanndii ga dii dí tuukuk ga dímalii wihóomi'wii nëgírohuda. ²¹ Iña dí heel tóoh wërí en kitum bi jof ee eembii rek ga iña newin Ha'mudii wayee ban ga iña newin buwii*.

²² Dí wosin ban mbokkii yiliis† ya taam na buwaama. Ya nak, dí malaksukohinndi waas ciyewin ee dí hotin an ya tookin kikaantukoh, ee diima deŋ ya wëñin kitook kikaantukoh ndaga ya óolukinndúu dijófi'. ²³ En ga bak Tít na kihafcinaa, dí bërí taabi, dí bërí bok kilëgëy ga duuycúu. En ga loo mbokcaagaruu baama taam naridanaa, bu-jaangucii bërí wosba ee ba lëgëy ki'on Kiristaanii ndam. ²⁴ Kon teewatba an dú waarinba kayoh-kayohda, en danaa bu-jaangucaa baama tooku an dí laakin kayoh ga dii dí ndamukohirúuda.

9

Dímalaa aaw ga buwaa enu buu Kooh ga

* **8:21** 8: 21 Malkat Liiwuk 3: 4; Room 12: 17. † **8:22** 8: 22 Mbokkii yiliis bo' yiliis yërí wo'u daama, yaa ínohukkii dijófi'. Mëdírohat 8: 18 na 8: 23

Yéerúsaleemda

¹ En ga loo dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemdanaa, calissii mi bínndúu ga. ² En ki'ena, mi hotin an d'ú tookin kidímaloh ga keeñjúu ee mi ndamukohinndúu ga bu-Maseduwaan*, mi wo'eeba an: «Wii kisaah, laak bu-Akay tuukuunun tek ga kidímaloh.» Dum d'ú kaantukoh ga kidímalohda yéngëlin biyewin ga. ³ Mi yii wosohhúu kon mbok-kerceencum buma ba amdohhúu, en danaa iña mi ndamukoheerúu ga loo dímalumada eemoo ga wo'een rek, wayee dímalumgarúu cooki' fodaa mi wo'kada. ⁴ Enndiikanaa, laak bu-Maseduwaan baa taam naroo hayu duma, laakussúu d'ú waayukkii daranaa, dí hay kilaak kaci ga dii dí óolukinndúuda; ee mi wo'issii ban faa d'ú yah ga kibewohda. ⁵ Kéri tah, mi ammba an gënin mi wos mbok-kerceencum buma, ba d'ewírukkoo garúu, ba toputu' iñcaa d'ú dígohee ki'onoh. Fodaama, mi laak dímalamaa hídohinaa, iñaama hay kiteewoh an d'ú onoh na keeñjúu, wayee enndii an d'ú gítínu hen.

Baa sok yewin, píikan yewin

⁶ Ínohat iñii laak yii: baa sok jutuut, píikan jutuut; baa sok yewin, píikan yewin. ⁷ Kon nak, baa en béeb erohat iña keeñci hatin. Ya hanat kirécuk yen ga ee ka hanat ki'en gítín gari. En ki'ena, Kooh waarin baa onohi ee

* **9:2** 9: 2'Bu-Maseduwaan waa' kiwo' kerceencaa ga jaangaa teeraa Filiip, waa Tesaloník, waa Beree, Malkat ban 1: 16

taam ga na keeñ wisóosi'. ⁸ Ya míninndúu ban kibarkeel bi d'ú hóomí' ga iñaa en tóoh, en d'anaa ga wahtaa en béeb, d'ú laak tóoh iñaa d'ú sooluk kipay sooliciigarúu; d'ú tesi' yewin yaa onanndúu kitum yijófi'yaa mín ki'en tóoh.

⁹ Fodaa ka bídu ga Këyítfaada an:

«Ya oni buwii laakooda na keeñaagari béebwa ee kijofkiigari yah bi taa'.»✠

¹⁰ Kooh yii oni línoh tesohtaa ya sokaan, yii oni buwii iñaa ba ñamanda✠, hayyúu ki'on bi dooy fodaama, béeb iñcii d'ú soolukda, ya límírohca, en d'anaa, ga kijofkiigarúu b'ibo' biliis laasu ga béeb iñcaama. ¹¹ Ya hayyúu ki'on kihóomí' ga iñaa en béeb, doonaa d'ú mín ki'onoh na keeñnjúu béebwa, ee biyewin hay kigèrèm Kooh ga iñcii dí yahba kiwaroh, ee meyoh garúuda. ¹² En ki'ena, dímalii d'ú en na kinégírohda, jeriñiigawa eembii rek ga kipay soolicii buwii en buu Koohda, wayee ban, wa hay kitah buwii yewin lool kigèrèm Kooh ga iñcaama. ¹³ Binaa ba malak ga dímalii d'ú n'égíroh aaw gabadanaa, ba hay kigèrèm Kooh ga dii d'ú teewoh fodaama an d'ú g'emin ga Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida. Ba hayyi kigèrèm ban ga dii d'ú tookin ga keeñnjúu kiwaroh naba iñcii d'ú laakda, ba na béeb buwii b'ínoo. ¹⁴ Ba b'ii k'ími'túu Kooh kiteewoh an ba keeñukinndúu lool ndaga dii barkeelii Kooh barkeellúu paafin iñaa en tóohda. ¹⁵ Ndam aawat ga Kooh ndaga iñcaa

✠ **9:9** 9: 9 M'edírohat na Kañcaa 112: 9. ✠ **9:10** 9: 10 M'edírohat na Ísayii 55: 10.

ya onoh ee ken mínooca kiwo' bi leehda.

10

*Pool taas ga iñcaa ya yabu ga lëgëy
ki'apotaa'kaagarida*

¹⁻² Mi Pool, buwii wo' an, mi en narúunaa, mi soos seb, ee an mi úsaayyúunaa mi tamoh jír. Mi yii kiimmbúu ga teekii Kiristaa yii lewetin ee jofinda, kaa ekattoo ga kitamoh ga dookkúu binaa mi hay garúunaa. Laakin garúu buwaa wo' an badukeeniigaríi iñaa badukeen bo'-ëldúna kesi. Kon nak binaa mi hay bëríinaa, buwaama, mi hay nabaka kidígoh ee iñaama wëerinndoo. ³ Kayoh, dí bii pes ga kakayfii fodii béeb buwii, wayee heñii dí en na kiheñohda enndii ga dii bu-ëldúna heñohida. ⁴ Ganaaycii dí bay kiheñohda meyohhii ga bu-ëldúna; ca en ganaaycii cilëeki'-doolicii meyoh ga Koohda, ee ca enohu kibúuk béeb dooli waa yípuuk gík nëendi buwiida. Dí dúbí' halaatcii taabohhii na kayohda, ⁵ na ban béeb kibëwí'-haffukaa hoonoh buwii ki'ínoh Kooh, dí am níp halaataa mínin ki'en tóoh, dí haydohwa ga kikelohi' Kiristaanii. ⁶ Binaa dú kelohi'tii ga tóohaa, dí tuukin ga kimókí' béeb baa kelohi'tii Kiristaanii.

⁷ Malaksukohat iñcum dum ca laakohda. Binaa laak baa wo' ga hafci an ya yuu Kiristaaniinaa, ya ekat ga helci an dí ban, dí buu Kiristaanii fodaagari. ⁸ Ha'mudii kuli'yuki'tii ga fikíirúu kituuki' ngëmiigarúu, wayee enndii kibúukwa; ee luu enee an mi ndamukin ga

iñaama bi hēpin, enoo kaci garoo. ⁹ Mi waa'tii kiman na baa heellúu kitíital ga keyítcii mi bídirúuda. ¹⁰ En ki'ena, laakin buwaa wo'i garoo an: «Íncii ya wo'i ga keyítcii ya bídiḍa bítin ee tamohin, wayee binaa ya en ga duuycuunaa ya laakoo fít ee ya wo'i wo'een heeyoh.» ¹¹ Baa wo' iñaama béeb, wóoratti an dii wo'eencii dí bídi ga keyítcii mandá, binaa dí hay duma bēríinaa, tumeencaagarí yah kiman fodaama deḡ.

¹² Dí sah, dí kaañoo kihídí' haffii wala kimédíroh haffii na buwaama ndami hafbada. Ba hayaa, ba beb hafba nataah, waa ba natan hafba gawa, ba mēdíroh hafba na hafba. Iñaama enndii kidof moose? ¹³ Dí nak, kindamukkiigarí laakin daa ka eem. Dí paafandii keki'kii sassii Kooh fíisi'tíi, ondaríi ban kihay bi garúuda. ¹⁴ Enee an sasiigaríi le''ii bi garúunaa, bo' mín kiwo' an dí meyin sasii Kooh fíisi'tíiḍa; wayee wa hayin bi garúu, dí bēríi dewee garúu kihay kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida. ¹⁵ Kon dí paaffii keki'kii sasii Kooh fíisi'tíi, kindamukoh lēgēyaa bíbo' biliis tumḍa. Hanaa kay dí am yaakaa' an ngēmiigarúu hay kibaatuk, ee fodaama, dí hay kiweñ kibaat kilēgēy ga duuycúu wayee hoonohoo dí eem ga sasii Kooh fíisi'tíiḍa. ¹⁶ Dí hay kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii bi ga dēkcaa paaf kúllúu ee dí ndamukanndii ga lēgēyaa Kooh e' bíbo' biliis kitumḍa.

¹⁷ Bíduunun ga Keyítfaa an: «Baa waa' kindamuk ga yena, ya ndamukatti ga Ha'-

mudii»☆. 18 En ki'ena, buwii kañi hafbada, enndii bëri nebloh Kooh; buwii nebloh Koohda bëri en buwii ya kañ na kihafcida.

11

Pool, na buwaa tik hafba apotaa'da

1 Éey, dú míneeroo kimúuñi' mi wo' narúu wo'een dofaa! Ehee, múuñdattoo kay. 2 En ki'ena, mi waa'túu hen bi mi naalohindúu ee kiwaa'kii kiima meyoh ga Kooh. Mi onohindúu ga fiil yíinoo doŋ, ennda Kiristaanii; ee mi waarin dú pajuki'ti fodii oomaa-jowu, yaa ínohoo yaal ee setin wic. 3 Wayee mi niikin an fiibo' bii dúkkúu bi dú íis kotcaa cijúwí'caa na keeña wimóri'waa dú taabukohee Kiristaaniida, ba dúkkúu fodaa daa Aawa íisee hafci, gogaa dúkkari na wo'een-sabohcaagari cinéwí'caada. 4 En ki'ena, binaa bo' hay garúu kijangattúu loo Yéesu yiliis yaa bokkii na yii dí jangattúuda, wala ya waa' dú te' hel wiliis waa bokkii na yii dú laasda, wala ya yéegallúu Hewhew winéwí' wiliis waa bokkii na wii dí yéegallúudanaa, baama dú keeñukiri! 5 Mi foogin an apotaa'cumgarúu buma dú ke' ga dook bíinoobumda weñdohussiiroo dara. 6 Luu enee an mi mínoo kiwo' ga mbooloo, enndii an mi ínohoo yen, ee dí teewinndúuka ga iña en tooh na ga bakaa en tooh.

7 Kayoh sah, wii mi yéegallúu Hewhewii winéwí'wii meyoh ga Koohda, mi meekissirúu dara ga, mi yóoskí'ta haffoo, doonaa

☆ 10:17 10: 17 Malkat Yéremí 9: 23; 1 Korenti 1: 31.

dú bēwíru. Mi tooñin bo' ga iñaa mi tum yaamane? ⁸ Mi te'ee, en fan lok, kopa' bibo' ga jaangu ciliis, kimínndúu ki'amdoh. ⁹ Wii mi en ga kullúuda, mi laakeera sooli ee mi faanukkii ga dooli ken, ndaga mbokkerceencaa meyohee gohaa Maseduwaanda bērí haydohdeeroo tooh iñaa mi soolukeeda. Ga iñaa en tooh, mi watukka ki'ayuk ga dookkúu ee mi hayka kiwēñ kiwatuk. ¹⁰ Ga dii wo'eenii ga loo Kiristaanii en kayoh garooda, iñii mi yah kiwo' yii en kayohda. Mi wo' man, iñuma mi ndamukohida, ga béeb teerucii ga Akayda, ken mínooroó ga kinís. ¹¹ Iñii tah ya mi wo'ka? Ati mi waa'tiirúu hen? Kooh ínohin an mi waarinndúu.

¹² Iñii mi tum diimada, mi lísanndi kitum, en dānaa, buwum heelu halaa ba kooran bi ba hídíroh hafba naríi wem, ee ba ndamuki gada, ba laakoo halaama. ¹³ Buwuma tíku hafba bi'apotaa', ee saboh. Ba kaaki buwii saboh ga lēgēyum ba tumida. Ba bay jēmmaa apotaa' Kiristaanii ee lak saboh. ¹⁴ En ki'ena, iñama bettii ken, ndaga Seytaani, ya ga kihafci, leekleekaa bay jēmmaa malaakaa taam na lee'laataa Kooh. ¹⁵ Kon, laakoo dara ban iñaa bet bo' ga kihot bisúrga Seytaani bewu jēmna sūrgacii tumi yijúwí' ga fíkii Koohda. Buwaama, bēríinaa kipeskaagaba leehanda, ba hay kifayu tumeencaagaba caama.

Pool, na coonucii ya dayda

¹⁶ Mi yii wo'issúuka: ken hanattoo kitík dof. Wala book dú tíkkoo dofaa, abattoo fodii dof, en dānaa, mi ban, mi mín kindamuk jutuut.

17 En ki'ena, iñii mi en na kiwo' yii sah enndii iñaa Ha'mudii waa', ee mi ndamuk fodumanaa, mi wo'in wo'een dof. 18 Waa biyewin ndamuki fodii buwii ga ëldúnaɗa, mi ßan, mi hay kindamuk. 19 Dú ßii an dú laakin helda, dú ßëri keeñuki dofci ee iñaama enndiirúu dara. 20 Dú tookin ßiɓo' tummbúu ñaam, ßa dúu'túu, ßa dúkkúu, ßa eewwúu, ee ßa múttúu pa'. 21 Dii dí laakoo dooli kitum fodaamaɗa, apinndoo kaci.

Kimma nak, mi hay kiwo' kidof; béeb iñaa ßo' kaañ kindamukoh, mi ßan mi kaañinndi. 22 Man ßa wo' an ßa ßi'Ebërëe? Mi ßan mi Ebërëe. Man ßa wo' an ßa bok ga heetii Isarayeel Mi ßan mi bok gawa. Man ßa wo' an ßa tucaasamun Abaraham? Mi ßan mi kucaasamun Abaraham. 23 Man ßa wo' an ßa bisúrğa Kiristaanii? Diima nak, mi yah kiwo' wo'een ßaa hafa muuyin mes: mi wëñba ki'en súrğa Kiristaanii fúuf. Mi wëñba kison ga lëgëyiigari, mi wëñba kilagu ga kasu, mi wëñba kifeeku, mi hídohin na kikaan waas ciyewin. 24 Yaawúu'cii rípuunundoo leraw waas ciyëtúus; ee waa hay tóoh, lerawcaa cidaaŋkaah-kaahay na ciyitnanikiiscaa (39)* mat. 25 Mi rípuunun ngee' waas kaahay†, mi tapisohuunun na atoh waas kíinoo, kiwaa'too ki'ap; mi aasin gaal-giiy waas kaahay, gaalaa nuu' ga músúmaa; mi tidimin ga músú giiy

* **11:24** 11: 24 Malkat Dëteronom 25: 3. Waasaa Móyis nakoh an ken jomoo kirípu ngee'caa paaf cidaankaah-nikiis. Iñaama tah yaawúu'caa nëewissa ga ngee' wáinoo, doonaa ßa ëldohoo bi ßa wëñí', ßa ðeeŋ iñaa Waasaa nakohɗa. † **11:25** 11: 25 Ngee'ciima ßu-Room ßëri feekkica

wek-wek wíinoo na noh-noh wíinoo. ²⁶ Mi karin kibaaf waas ciyewin, caa kumuunndoo yee ga kihín: ga duuy húlúbcii, ga kihídoh na gúroh-waascii, ga kihídoh na mbokciigoo yaawúu'cii, na ban buwii enussii yaawúu'da, baabciigoo ga teerucii, ga egí'-dúndaŋcii, ga duuy giiycii, hídohciigoo na buwaa tík haffa kerceen ee sabohda. ²⁷ Mi koorukin lëgëy cibítí' na coonu ciméeskí'; yewinin wekcaa mi neehhii; mi yaabpa mi pílla; yewinin iña mi oo'; mi fiyoonnda ee mi laakkii iña mi ekukan. ²⁸ Ee laakin giliis gaa mi wo''ii duum: besaa en tooh mi halaati ga bu-jaangucii béebba, fodii mi koorukba ga hafiigoo. ²⁹ Binaa laak garúu baa laakoo doolinaa, mi ban, mi yéenka ga haffoo. 'Bo' keen ga baakaaraa, keeñjoo taki ga iñaama hen. ³⁰ Binaa mi na' kindamukaa, mi ndamukohan kilaakoo-doolikiigoo. ³¹ Kooh yii laak ndam bi taa'da, yii en Paamudii Yéesu, Ha'mudiida, ínohin an mi wo''ii saboh. ³² Ga wii mi en ga teeraa Damaasda, gúwernëeraa yugi' buu' Aretaas daamada, tuuki'ta bisol-daa' ga tooh halcaa teeraa, kiheelloo ki'am. ³³ Wayee laakka bifo' baa ekusoo ga daba, ba paafdohharoo ga gúl wíinoo ga míraa dëkaa, ba yoollaroo kakay. Mi rëcca gari fodaama.

12

Doolii Kiristaanii dooyin Pool

¹ Mi jom kindamuk hen sah, luu enee an ka laakoo jeriñ. Hoonohoo mi hay kibéestí' iñcii Ha'mudii ínohlukohhooda ee mi hotca

en fan ga heeyda. ² Laakin kerceen, yaa mi ínoh*. Enee ga tíkiis tidaaŋkaah na tinikiis ga fenoo, baa yaama bēwírussa bi ga dookaa-dook asamaan. (Mi ínohoo ati ya bēwí'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doŋ ínoh). ³⁻⁴ Mi ínohin daal an baa yaama bēwíruunun bi ga daa Kooh enohda. (Mi yii wo'iska, mi ínohoo ati ya bēwí'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doŋ ínoh). Daama, ya kelohha wo'een, caa ken mínoo gaca kitaam, ee bo'-súusúus onussiica kiwo'. ⁵ Baa man fodaama yērí mi ndamukohan, wayee mi ndamukohoo haffoo, enndii ga kilaakoo-doolikiigoo rekaa. ⁶ Mi waaree kindamukaa, enoo kidof garoo, ndaga eneenaa íñii mi wo'anda yah kayoh. Wayee mi ndamukanndii ndaga mi waa'tii ken foon garoo íña paaf yaa ya hot mi tum, wala yaa ya keloh mi wo'da.

⁷ Kooh waa'tii mi ndamuk ga íñcii cidóoyí'-waa'cii ya teeḥpooda. Kērí tah, fodii nes ga faan, ya ekkaroo mesiklaat: yíinoo ga malaakacaa Seytaani nakussa kisodalloo doonaa mi ndamukoo. ⁸ Mi kíimin Ha'mudii waas kaahay, ya nissoo ga coonucaama. ⁹ Ya taassoo an:

«Mi yii naraa ee íñaama dooyinndaa.
En ki'ena, kimínkiigoo hotuki ga daa
kilaakoo-dooli enoh.»

Kon nak, mi ndamukan hen bi jof ga kilaakoo-doolikiigoo, en danaa doolii Kiris-

* **12:2** 12: 2 Kerceen, yaa mi ínoh Pool wo' na hafci. Malkat Tumeen 9: 30; 11: 25; Galaat 1: 21

taanii yoosuk ga dookkoo. ¹⁰ Këri tah, mi nebluki ga dii mi laakoo dooli, mi bassi, mi tíksi coonu, mi hatalsi ga kipes, mi tíitalsi ndaga Kiristaaniida. En ki'ena, mi ka' bi mi laakissii doolinaa, mi laak dooli ga wahtaama.

Iñaa jaahal Pool ga bu-Korentida

¹¹ Mi wo'in wo'een dof sah ee dú bëri ekkoo ga. Ee moona dú bëri jomeeroo kikañ. En ki'ena, luu enee an mi enndii dara, apotaa'cum-garúu dú ke' ga dook bíinoobumda wëñdo-hussiiroo dara. ¹² Mandarga cidóoyí'-waa'cii na kintaancii mi tum, ee mi taamma ga na kimúuñ kiyaakda, dú hotinca; iñcaama teewoh an mi apotaa' Kiristaanii. ¹³ Iñii yiida yëri mi tumi' jaangucii cínoo ee mi tumi'tiirúu ya? Hanaa ga dii mi faanukkii ga dooliciirúuda. Kon, bayalattoo ga iñaa mi tooñjúu yaama.

¹⁴ Wii wëri en waasiigoo wukaahaywii mi bewuk kihay kiwaakneerúuda†, ee binaa mi hayaa, mi yahhii kifaanuk ga doolirúu. Mi heellúu wayee mi heellii poossúu. En ki'ena, enndii oomaa laak kinëgíroh hëelis kitoputu' paamun na eewun. Paamun na eewun kay bëri laak kitoputu' oomaacii. ¹⁵ Mi nak, mi tookin ki'eroh iñii mi laakda tooh, na keeñ wisóosi', bi ga sah ki'eroh kumuunkiigoo, ki'amdo-hhúu. Mi waa'túu waaraa man fodaamanaa, dú jominndoo kitesoh kiwaare?

† **12:14** 12: 14 Waasiigoo wukaahaywii malkat ga 2 Bu-Korenti 13: 1-2. Waasaa wifewaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa (Gúris 2) maañéerií ee enee ga baawaa ga Tumeen 19.

16 Dú ínohin kon an mi mosoo ki'ayuk ga dookkúu ga dara. Wayee mín kilaak ßaa wo' an mi dúkkúu hen, mi ñaañukohharúu 17 Ati mi mosin kiñam doolirúu, kooroh ga yínoo ga ßuwii mi wosee garúuda? 18 Tít, mi yëri wossi kihay garúu ee mi akitohhi na mbok-kerceenuma dú ínohinda*. Tít mosin kifaanuk ga doolirúune? Mi na Tít, enndii dí ßëri bok hel wínoo, dí bokka kotcaa dí tíindane?

19 Dú, dú maañ kifooy an dí heel kilaak lay ga fíkiirúu? Múk! Dí wo'i' Kooh, ga teekii Kiristaanii. Ee ßéeß iñaama, mbok-kerceencii, kiwaa' dú wëñ kiyëgis ga ngëmii tahka. 20 Mi niikin, mi hay garúunaa, mi laakkúu dú man ga daa newooroo, ee mi, mi man garúu daa newoorúu. Mi niikin kilaakkúu ga kiñaroh, ki'iñaadoh, ki'aylukoh, kiwaa' kiwëñí', kiba-soh, kicaakooroh, kibëwí' haffu na kicoowoh. 21 Mi niikin, mi hay dumanaa, Kooh kaci'dissoo ga fíkiirúu, keeñnjoo leeh ga ßiyewin ßaa enukohee ga kitum baakaa', kitum iñaa settii, kifaanuk na ßaa en ßéeß na kiñalaañuk, ee ßa íissii iñaama bi watida.

13

Iñcii Pool méeñjoh ki'ebilohda

1 Mi yii ga waasiigoo wukaahaywii mi yah kihay kiwaakneerúuda*. Wo'u ga Këyítfaa an:

* **12:18** 12: 18 Malkat 2 Korenti 8: 18. * **13:1** 13: 1 Waasiigoo wukaahaywii Malkat ga 2 Korenti 12: 14. Waasaa widewaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa maañéerí ee enee ga ßaawaa ga Tumeen 19.

«Ga iña en béeb, jomin kilaak bo' banak wala baahay baa en seedi ga»✧. ² Ga waasaagoo wukanakwa, iña mi wo'ee buwii enee ga baakaa' rekda, waa mi yii líssúu ki'úsaay, mi yii wo'issúuka diima, dú na béeb buwii tesda: binaa mi hayis garúunaa mi yëremannii ken. ³ Man dú waa' mi teeþpúu an Kiristaanii yëri wo'i kooroh garoo? Iñaama hay kiwóo'. Kiristaanii enndii baa laakoo dooli ga fíkiirúu, ya teewoh kimínkaagari hen bi matin, ga díkaantirúu. ⁴ En ki'ena, ga wii ya daayu ga kuraanaada, enee ga kilaakoo-doolici, wayee ga iña Kooch mín, ya yii pes kimma. Dí ban, dí enin wínoo nari ga kilaakoo-dooli, wayee ga iña Kooch mín, dí hay kipes nari, ee dí hayyúuka kiteeb.

⁵ Malaksukohat haffúu bi jof, bi dú ínoh ati dú laakin ngëm; dú ga kihaffúu, malkat hellúu. Dú ínohoo an Yéesu Kiristaa yii garúune? Wala book, nam ki'en an laakoo garúu iña teewoh an Kiristaanii yii narúu? ⁶ Dí teewohin dijófi' an Kiristaanii yii naríi ee mi yaakaa' an dú hay kihot an kayoh. ⁷ Dí bii kíim Kooch, dú íis kitum iña joffii. Iñaama nak, enndii kiwaa' kiteewukoh ga lëgëyiigarií ga leeloorúuda. Ó'oo, nam ki'en an, dí waa' dú tum yijófi', luu enee an dú tíkkiiríi bíbo'. ⁸ En ki'ena, dí laakoo dooli kitëhdoh kayohfi Kooch; iña dí mínda wëri en kilëgëyi'fa. ⁹ Binaa dí laakkii dooli, ee dú, dú laak doolinaa, keeñjii

✧ **13:1** 13: 1 Malkat Dëteronom 19: 15; Mëdírohat na Mëccëe 18: 16; 1 Tímotée 5: 19; Yaawúu'caa 10: 28.

soos ga iñaama. Iñii dí kíimda yëri en dú boyukis dijófi' ga ngëmii. ¹⁰ Iñaama tah mi bínndúu iñcuma toohca, hídaa ga dii mi líssúu ki'úsaayda tooh. En d'anaa, binaa mi hay dumanaa, mi soolukoo kitamoh ga dookkúu. Ha'mudii hanohfinndoo ga fíkiirúu kiyégisi' ngëmiigarúu, wayee enndii kisaŋku''úu.

Taŋkoh

¹¹ Kon nak mbokcii, neɓlukat; heelat kiboyukis dijófi' ga ngëmii. Baa en béeb daasat mooroomci, bokat hel, dëkat ga jam, en d'anaa, Kooh yii laak kiwaaroh ee laak jamda, enan narúu.

¹² Këñdohat ga díkaantirúu, dú mígínoh haf, kiteewoh an dú ßëri' bokoh. Béeb ßuwii en ßuu Kooh diida, ßii këñi'túu ga.

¹³ Yéesu Kiristaa, Ha'mudii baarkeelattúu; kiwaarohkii meyoh ga Koohda na Helii yise-la'iyii onndúu ki'en wínooda, taabat narúu dú béebpúu!

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source
files dated 2 Jun 2022

7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870